

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **BL Telecom debt, s. r. o.**, so sídlom Šoltésovej 14, 811 08 Bratislava, IČO: 45 535 108, zastúpeného obchodnou spoločnosťou **SOUKENÍK - ŠTRPKA, s. r. o.**, so sídlom Šoltésovej 14, 811 08 Bratislava, IČO: 36 862 711, v mene ktorej koná JUDr. Alexander Kasatkin, prokurista a advokát, proti žalovanému: **J. Ž.**, bytom P., za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného: **Občianske združenie slovenských spotrebiteľov AZ**, so sídlom 725, 93 037 Lehnice, IČO: 42 264 154, zastúpeného JUDr. Jozefom Kempom, advokátom so sídlom Námestie Josipa Andriča 1, Chorvátsky Grob, **o zaplatenie 119,50 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 13 C 35/2013, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Trenčín z 27. marca 2013 č.k. 13C 35/2013-36 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trenčíne z 24. septembra 2013 sp. zn. 5 Co 157/2013, takto

r o z h o d o l :

Mimoriadne dovolanie **o d m i e t a .**

Žalovanému a vedľajšiemu účastníkovi nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvého stupňa“) rozsudkom z 27. marca 2013, č.k. 13 C 35/2013-36 zamietol žalobu žalobcu. Zároveň určil, že zmluvná podmienka v nedatovanom Dodatku k Zmluve o pripojení Fix uzavretej medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovaným uvedená v bode 3 je neprijateľná a z tohto dôvodu neplatná. Žalovanému náhradu trov konania nepriznal a zaviazal žalobcu nahradiť vedľajšiemu

účastníkovi na strane žalovaného trov právneho zastúpenia v sume 48,64 € na účet právneho zástupcu vedľajšieho účastníka na strane žalovaného do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Súd prvého stupňa uviedol, že mal za to, že zmluva o pripojení v spojení s dodatkom je spotrebiteľskou zmluvou a má charakter formuláru, ktorého znenie nemohol žalovaný ovplyvniť, nakoľko bola pripravená vopred pre veľký počet spotrebiteľov. V zmysle ust. § 153 ods. 4 O.s.p. vyhlásil zmluvnú podmienku za neprijateľnú, a teda absolútne neplatnú z dôvodu, že zmluvné dojednanie, obsiahnuté v zmluve o pripojení v spojení s dodatkom, týkajúce sa zmluvnej pokuty, spôsobuje nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa – žalovaného. O trovách konania súd prvého stupňa rozhodol podľa ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. a zaviazal žalobcu nahradiť vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovaného ako plne úspešnému účastníkovi konania trov konania.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 24. septembra 2013 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo výroku o náhrade trov vedľajšieho účastníka na strane žalovaného a vedľajšiemu účastníkovi na strane žalovaného priznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že náhrada trov konania bola priznaná vedľajšiemu účastníkovi z dôvodu plného úspechu vo veci, keď účelne a úspešne bránil v tomto konaní práva žalovaného, na strane ktorého do konania vstúpil. Podľa názoru odvolacieho súdu *„vedľajší účastník tak, ako ktorákoľvek iná fyzická alebo právnická osoba, má právo zvoliť si advokáta, ktorý ho zastupuje v konaní, v dôsledku čoho aj odvolací súd vedľajším účastníkom uplatnené trov právneho zastúpenia považoval za účelne vynaložené. Toto jeho právo vyplýva aj z Ústavy Slovenskej republiky, článok 47, ods. 2. V danej veci vedľajší účastník vstúpil do konania v záujme ochrany spotrebiteľa... Z obsahu spisu mal odvolací súd preukázané, že vedľajší účastník do konania riadne vstúpil a dňa 20.11.2012 doručil súdu písomné vyjadrenie k návrhu na začatie konania, preto nie je dôvod na nepriznanie náhrady trov právneho zastúpenia.“*

Na podnet žalobcu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa a uzneseniu odvolacieho súdu s odôvodnením, že nimi bol porušený zákon. Porušenie videl v tom, že súd prvého stupňa oznámenie o vstupe vedľajšieho účastníka do konania na strane žalovaného nedoručoval ani jednému z účastníkov konania, čo malo za následok odňatie

možnosti konať pred súdom a odvolací súd uvedené pochybenie nekonvalidoval (zrušením rozhodnutia) a bez ďalšieho jeho rozhodnutie v napadnutej časti potvrdil. Ďalej uviedol, že súd prvého stupňa nedoručoval ani rovnopis vyjadrenia vedľajšieho účastníka na strane žalovaného žalobcovi, čo vytvorilo stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je podľa generálneho prokurátora v rozpore s princípom kontradiktórnosti a rovnosti zbraní ako súčasti na spravodlivý proces. Takýto postup konajúcich súdov vytvoril podľa generálneho prokurátora stav, keď rozhodnutie o náhrade trov právneho zastúpenia vedľajšieho účastníka na strane žalovaného je minimálne predčasné, pretože nie je možné prejedikovať rozhodnutie o prípadne vznesenej námietke prípustnosti vedľajšieho účastníctva (jeho prípustnosť je v podnete spochybnená žalovaným rozsiahlou argumentáciou).

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu sa v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi v ňom uvedenými.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade

s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [vid' napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [vid' Sutyzhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci Tripon proti Rumunsku (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávneho súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu

pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

V súčasnosti judikatúra ústavného súdu zastáva stabilne názor, že mimoriadne dovolanie predstavuje výnimku z pravidla stability súdneho rozhodnutia vyjadreného jeho právoplatnosťou. Podstatou tejto výnimky je účel mimoriadneho opravného prostriedku, ktorým je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Uvedený účel môže mimoriadne dovolanie splniť iba v prípade, ak sú splnené kritériá akceptovateľnosti jeho právnej úpravy; jedným z týchto kritérií je povinnosť vyčerpať iné dostupné právne prostriedky nápravy pochybení vytýkaných v mimoriadnom dovolaní. Rešpektovanie týchto kritérií je nevyhnutné z hľadiska princípov právneho štátu (čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky), ako aj z hľadiska základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) a práva na spravodlivý súdny proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru), (m.m. PL. ÚS 57/99, II. ÚS 185/09, II. ÚS 280/2010, III. ÚS 179/2013, III. ÚS 429/2015).

Z uvedeného teda vyplýva, že oprávnené súdne orgány (ESLP a ústavný súd) v rámci prieskumu rozhodnutí najvyššieho súdu v skutkovo a právne podobných veciach vyžadujú pred podaním mimoriadneho dovolania vyčerpanie dostupných prostriedkov nápravy pochybení, ktoré Generálny prokurátor vytýka v mimoriadnom dovolaní, teda aby bol princíp subsidiarity uplatnený v plnom rozsahu (PL. ÚS 57/99).

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len

„Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s vyššie spomenutými rozhodnutiami ESLP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. V preskúmvanej veci sa senát 7 C najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, obdobne ako aj senát 3 C v podobnej veci 3 MCdo 5/2015, odchyľuje od stanoviska R 36/2008, čo korešponduje aj so závermi najvyššieho súdu prijatými (aj keď zatiaľ ešte nepublikovanými) na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 20. októbra 2015.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten - ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o tomto opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé

dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťiaca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

V prípade, že Generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie bez toho, aby osoba, ktorá sa domáha podnetom u Generálneho prokurátora podania mimoriadneho dovolania, využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, dochádza k porušeniu princípu stability súdneho rozhodnutia vyjadrený jeho právoplatnosťou a tým k porušeniu právnej istoty ako jedného zo základných princípov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) a k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II ÚS 185/2009, II ÚS 280/2010, III ÚS 307/2012, III ÚS 179/2013...).

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalobca možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Žalobca nepodal dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 24. septembra 2013 sp. zn. 5 Co 157/2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotného žalobcu pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho

dovolania podnecovaného žalobcom.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Žalovaný ani vedľajší účastník nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd im vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 4. novembra 2015

JUDr. Ján A u x t, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Vanda Šimová